

Observatoriu este de două ori în
septembra, miercurea și sâmbătă.

Pretinu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl.
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai mult pe anu; — trimis
cu post'a în laintrul monarhiei
pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— în străinătate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri sigurătici se
dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 101.

Sibiu, 19/31 Decembre 1879.

Anulu II.

Invitare de abonamentu la „Observatoriulu” pe anulu 1880.

Apropiandu-ne către capetulu anului, deschidem printr-acăsta abonamentu nou pe Semestrul I si pe anulu intregu, totu cu pretiurile de pâna acum, adeca :

In Sibiu pe 1 anu cu **7 fl. v. a.**, pe 6 luni **3 fl. 50 cr.**, éra dusu la casa cu **1 fl.** respective cu **50 cr.** mai multu.

In laintrul monarhiei cu post'a, **8 fl.** pe anu; **4 fl.** pe 6 luni.

In afara de monarchia cu porto duplu **10 fl.** său **22 franci** pe 1 anu; **5 fl.** său **11 franci** pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatuni (mandate) postali de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, piati'a mica Nr. 27.

Din România primim abonamente si in bileté hipotecarie de ale statului, al pari.

In capital'a Bucuresci se primescu abonamente si la dn. Const. J. Juga (palatulu universitatiei parterre).

Din 10 exemplarie abonate efectivu, 1 se dă gratis.

Pentru că se potem cunoșce celu puținu aprosimativu numerulu exempliarilor căte vomu avea a tipari pe anulu viitoru, si pentru că administratiunea se fia regulata, éra espeditiunea se nu sufere intreruperi neplacute pentru ambele parti, rogamu pe p. t. nostrii abonati, că se bine-voiesca a isi reinnoui abonamentulu cătu mai de tempuriu. Totu-odata ne rogamu de acei p. t. domni, cari ne voru onorá cu noulu d-loru abonamentu a isi scrie numele si adress'a in modu claru, legibilu si cătu se pote mai esactu, pentru că se nu se nasca confusiuni.

Redactiunea.

Foisióra „Observatoriului”.

La Race latine.

Le chant des Latins.

Par Baron de Meyronnet St. Marc. Marseille 1879.

(Urmare si fine.)

Unu italiano.

In vanu ati fugitu voi din epoca in epoca dela vecchiul vostru léganu; eu recunoscu limb'a vostra; ea este unu arbore betranu cu fructe noue.

Amiciloru, noi toti suntemu frati, inse responditii prin alte tieri. Rom'a care a vedutu nascendu-se străbunii vostrii, cunoșce cararile vostre gloriose.

Chorulu.

Fia-care Latinu se'si cante glori'a in limb'a sa; in palaturi si in cascioré noi vomu avea unu singuru sufletu si o singura ânima.

Francesulu.

Strainulu jalusu de antic'a nostra ginte, persecuta pe Latini.

Italianulu.

Noi fratiloru, vomu respunde la alui amenintiare intindindu-ne manile.

Spaniolulu.

Barbariloru le este frigu sub clim'a loru ghiatiósa; Ei voru tieri incaldite de sole.

Catalanulu.

Se oprimu pasii loru sacrilegi; desteparea vine dela Latini.

Chorulu.

Fa-care Latinu etc. (că mai susu).

Moldovanulu.

Din muntii nostrii cei cu plaiuri, noi ne-am aparatu de tirani; Otomanulu isi perdù ce cucerise; noi suntemu liberi si victoriosi.

Studiu statisticu asupra Romaniei.

(Urmare si fine.)

Numerulu prunciloru nascuti in România intreaga preste totu anulu 1876 ilu arata Oficiulu centrale de statistica precum urmădia:

De sexu barbatescu . 86589

De sexu femeiescu . 77958

Sum'a totale . 164547

Din acestea nasceri se vinu pe cele 62 comune urbane 30.002 si anume 15.663 baiati, 14.339 fetisoare.

Asia nascerile in cele 3020 comune rurale ale Romaniei au fostu 134.545 si anume 70.926 baiati, 63.619 fete (Vedi Tabell'a Nr. 17 unde nascerile sunt sumate separatu pe fia-care luna si pe fia-care districtu, apoi trase in sume generali.) Se scie că poporatiunea rurale a Romaniei cu prea puçine exceptiuni de vreo 100 de mii suflete, este curatuita romanescu. De altumetrea romanismulu poporatiunei va esi la lumina si mai bine din cifrele nasceriloru adunate dupa confessiuni religiose, că si la casatorii.

Din sum'a generale de 164.547 prunci nascuti, au fostu din patu legitimu 157.645 si anume 83.057 baiati, 74.588 fete. (Tab. 18.) Asia prunci naturali (nelegitimii) de ambele sexe au fostu 6281; era din acestea suma se vinu 3063 adeca aproape sum'a $\frac{1}{2}$, pe cele 62 comune urbane si numai restulu de 3218 se inparte pe cele 3020 comune rurale. Credem că acesta este unu criteriu de mare valoare pentru ori-care moralistu inca pe atata de severu, care nu'si va pregeta se ia in mana si statistic'a nasceriloru din ori-care alta tiéra si mai aproape din Ungari'a si din ori-ce provincia austriaca. Aci mai observam pentru totudeauna, că dicindu in România: Comuna, nu avemu se intielegemu că in tierile ciscarpatine, ori-ce satu sau satuletui, ci cu totulu altu-ceva. Satele mici se numescu in România Catun. Dupa legea din anulu 1870, dela 1 Ianuariu 1871 căteva mii de catune adeca satuletie, s'au inpartit si alaturat la comune mai maricele, la unele căte 3—4, că tôte inpreuna se aiba căte o singura primaria, unu notariu, unu perceptoru etc.) si asia se li se micsiorede spesele comunali.

* A se vedea: Dictionariu topograficu si statisticu alu Romaniei, procesu de Geografi'a si Statistic'a tierei,

Valachulu (Munténulu din Munteni'a).

Dupa douedieci si mai multu de ani in lupte cu poporale vecine, portate cu ajutoriulu vostru, noi suntem frati si ne numim cu totii Români.

Provincialulu.

In acestea regiuni a le Provincie, veniti fratiloru si ve intruniti. Vocea mea este vocea Franciei, care face apellu la venitoriu.

Catalanulu.

Contra evenimentelor neprevideute se ne intrunim braçiale si ânimele.

Francesulu.

Acelasi sange curge in vinele noastre; se ne unim ca se fimu vingatori.

Chorulu.

Acelasi sange curge in vinele vostre, se ne unim, ca se fimu vingatori.

Francesulu.

Suvenirea luptelor trecute se péra; fraternitatea se ne reunescu fratiloru. In faç'a lui Dumnedieu care ne vede, inclinand fruntile vostre.

Veti jura Voi?

Chorulu.

Noi juram!

Spaniolulu.

Daca vreodata sub lovitur'a ingratei fortune vreunul din noi ar cadea, lig'a nostra comuna se'lui apere contra toturor. Inclinand fruntile vostre, jurati voi?

Chorulu.

Noi juram!

Unu Italianu betranu.

Acestu sacramentu ne legă in faç'a Celui Eternu. O Dumnedieule! eu te rogu, că dintru inaltimdea Ceriului se arunci pre pamantu ochiulu teu iubitoriu. Asculta rug'a mea si vino in acesta di, spre a binecuvantua legatur'a toturor filorui tei, si a'i luă in aparare contra celorui rei.

Ori-ce inserate,

se plateșc pe serie său linia, cu litere merunte garmondu, la prima publicare căte 7 cr., la adou' si a treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratuniile se potu face in modulu celu mai usioru priu asemnatuniile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriu in Sibiu.

Prunci aruncați (găsiți) au fostu in tiér'a intreaga 621; din acestia in se numai 40 se vinu pe comunele rurali, era restulu de 581 prunci aflatii cade pe comunele urbane, unde Jassi intrecu pe tôte cu 219.

Nasceri de gemeni au fostu: in comunele urbane 363, din care s'au nascutu 366 baiati si 360 fetite; in comunele rurale 1130, din care au fostu 1176 baiati, 1084 fete.

Nasceri intreite in comunele urbane 6 cu 18 prunci, in cele rurale 18 cu 54 prunci.

Nasceri dupa religiune au fostu:

In comunele urbane din cei 30.002 nascuti 21.777 de rel. ortodoxa or., 1233 rom.-catholici, 319 protestanti, 118 armeni, 420 lipoveni, 13 mohamedani, 6122 israeliti.

In comunele rurale din cei 134.545 nascuti 129.732 ortodoxi, 2404 rom.-catholici (ciangai din Moldova si alti immigrati), 33 protestanti, 22 armeni, 128 lipoveni (muscali dissidenti), 6 mohamedani (țigani turciti), 2220 israeliti.

Din acestea cifre se vede si mai curatuita, că in România locuitorii de nationalitat straine se afla, că si in alte tieri homogene, mai multu numai pe la orasie, era pe la sate atât de puçini, in cătu numerulu loru dispate, cu exceptiune numai de cei vreo 50 mii de ciangai. Sunandu anume nascerile jidovesci dela orasie 6122 cu cele dela sate 2220 = 8342 si scotiendu acesta suma din cea generale de 164.547 nasceri, luandu totuodata in consideratiune fecunditatea familiilor jidovesci, unu matematicu va afila usioru numerulu israelitilor căti traiescu in România. Este apoi cu totulu alta intrebare, căti din ei sunt indigeni si stabili, căti venetici si căti vagabundi. Statistic'a romana ne dă unu responsu si la intrebarea aceasta in tabell'a 27, unde se arata nascerile dupa nationalitatea politica, sau cum se dice, protectiune. Acea rubrica este erasi forte interessa.

Din aceea aflatu in România, este apoi cu totulu alta intrebare, căti din ei sunt indigeni si stabili, căti venetici si căti vagabundi. Statistic'a romana ne dă unu responsu si la intrebarea aceasta in tabell'a 27, unde se arata nascerile dupa nationalitatea politica, sau cum se dice, protectiune. Acea rubrica este erasi forte interessa.

Din 164.547 nascuti, 158.417 au fostu din parinti indigeni, adeca de protectiune romana; 103 de protectiune italiana; 146 francesa; 3084 austro-unguresca (din cari celu puçinu $\frac{1}{2}$ evrei); 335 germana (multi evrei); 1024 de protectiune

de Dimitrie Frundiescu, referente statisticu in ministeriul de interne. Bucuresci 1872. (Dela pag. XV inainte.)

Chorulu.

Din tôte pepturile se ésa unulu si acelasi strigăt la acesta intrunire unde ne damu man'a, si toti fiu diversi de aceeasi origine, se cantam pe poporulu Latinu.

Românulu.

Acestu cantecu de iubire se se propage si echourile lui dela tierii Tajului se se audia la Danubiul albstru.

Catalanulu.

Acestu cantecu mișca pe Catalanu si eu la cele doue cuvente: Patria si Ddieu! audiu fremetu din Gasconia.

Provincialulu.

Acestu cantu strabate prin Provincia si dela Marsilia trece la Florentia; preste totu elu face se bata ânimele.

Spaniolulu.

Elu resuna in Americ'a si merge se destepete sub zon'a tropica pe colonii si pe pastori.

Chorulu.

Uniti in aceeasi sperantia, inbinandu gloriósele nôstre destine, spre a cimenta legatuint'a nôstra, se intonam cantulu Latinilor.

(Urmădui cantulu francesc al Latinilor, cu chor si cu optu Solo. Pe acesta nu'lui mai traduceam nici in prosa, dara in Annalile Asociatiunei pe 1880 se va publica testul originale intregu, asia cumu se vede in celu tiparit la Marsilia. Credem că intr'aceea se va afila cineva, care se'lui traduca totu in versuri, se'lui puna si pe note. Aci mai dàmu inca numai sensulu cuventelor din chorul.)

Chorulu.

Spre a mai fi odata domni ai lumii, se stăm gata. Candu bubui tunulu, marsiamu! toti sub aceeasi lege. Fii ai Romei de aceeasi ginte, inainte! si se urmam pe calea lasata noue de cătra Poporulu-Rege.

reprodus de G. Baritiu.

russescă (evrei multi); 449 otomana (mai multi crestini); 621 greca (multi greci); 46 serba; 322 de protectiunea altoru tieri, cum Anglia, Belgia, Olanda, America etc. Aceasta cestiune se va regulă din nou si definitiv in urmarea noului art. 7 din constitutiune, că se se cunoscă si mai limpede, care de ce protectiune se tine.

Numerulu mortiloru din tota Romani'a fusese in acelasiu anu 1876 de 125.857. Comparandu numerulu mortiloru cu alu nascutiloru, resulta unu escedentu de 38.957 mai multi nascuti decat morti, adeca nici 1% pe anu, camu asia cum este si in Transilvania. Cu tote acestea numerulu romaniloru din Romani'a se multiesce mereu, prin migratiunea din Transilvania, Bucovina si Banatu. Mortalitatea este si in Romani'a mai mare in comunele urbane ca la sate. Cauzele sunt cunoscute, care inse se potu paralisă, delatură mai tote, se pote, dara trebue se remana si la sate prunci indoit mai multi in vietia decat se intembla pana acuma. Hygiena si era Hygiena, se vina odata si domnii' ta! — Alte informatiuni despre mortalitate, a se vedea pe tabelele 28 pana la 46, dupa care apoi urmedia statistică Bucuresciloru.

Memorandulu boemiloru.

Marginitulu spatiu de care dispunem, nu ne permite pre langa tota buna-vointia ce o avemu, de a publica intregu tecstului acelu memorandu.

Ne marginim deci si noi, a publica numai punctele sale esentiale, reservandu-ne a reveni mai pe largu asupra lui cu alta ocasiune.

Memorandulu boemiloru consta din patru parti, prin care se cere 1. Egal'a indreptatire a limbii boeme la oficiuri si tribunale; 2. Egal'a indreptatire a limbii boeme la universitatea din Praga; 3. Executarea egalei indreptatirii relative la scolele mijlocie si 4. Executarea egalei indreptatirii relative la institutele de cultura pentru professionisti.

In resumatu, boemii pretindu relativu la punctul 1 urmatorele:

1. La tote oficiurile si judecatoriile de prim'a instantia limb'a maioriatii poporatiunei, respective limb'a de care se folosesc organele corelate, autonome, are se fia limb'a oficioasa.

2. La alte oficiuri seu tribunale, acaroru activitate se estinde asupra tieriei intregi seu asupra mai multoru districte, mai departe la acelea a caroru resedintia se afla in capital'a tieriei, limb'a boema precum si cea germana, se voru aplică in modu egal ca limba oficioasa.

3. In corespondentia cu oficiuri seu tribunale coordinate seu superiore se va aplică propri'a limba oficioasa (§. 1).

Organele superioare voru corespunde cu cele inferioare in limb'a oficioasa a acestor din urma.

4. Fiacare este indreptatita a se folosi in actele inaintate la oficiuri seu tribunale, precum si la interrogatorie protocolare de un'a seu cealalta limba a tieriei.

Orice causa trebue pertractata, resolvata si decisa la tote instantiele, in limb'a aceea in care s'au inaintat.

5. Cunoscintia in vorbire si scriere a ambelor limbii ale tieriei este o conditiune nedispensabila, pentru de a potea fi primitu in serviciulu publicu.

6. Acei functionari cari se afla actualmente in serviciu si nu cunosc decat numai un'a din cele doue limbii ale tieriei, sunt a se aplică la acele oficiuri seu tribunale, in cari acea limba este cea oficioasa si este de a se ingriji, ca la fiacare organu al regatului se fia aplicatu celu puçinu unu functionari, care se cunoscă ambele limbii ale tieriei.

In c. r. Silesia pre langa limb'a germana mai sunt limbii ale poporului si cea boema si polona si ele sunt deplinu indreptatite a pretinde aplicarea principiului egalei loru indreptatirii in functiuni, care este valida in poterea legei fundamentale de statu pentru tote limbile tieriei.

Relativu la punctu 2 boemii pretindu:

1. Ca de aci inainte habilitarea docentiloru privati se fia admissibila numai pe bas'a scrieriloru scientifici, compuse in limb'a boema. In cele mai multe casuri acei membri ai colegieloru professorale, cari cunosc limb'a boema, voru fi suficienti pentru esaminarea valorei scientifici ale aceloru scrieri. In ceea ce privesce facultatea de medicina, deca cumva pentru acuma aceasta mesura nu s'ar potea aplică, este de observat, ca la alte universitati austriace sunt barbati de specialitate, acaroru

verdictu asupra astorufelui de scrieri de habilitare se poate accepta cu tota increderea. Nume ca Duchek, Hofmann, Lobl, Chwostek in Vien'a, Albert in Innsbruck sunt in stare a risipi ori ce temeri in privintia aceasta.

2. Se se restauredie la tote facultatile posibilitatea de a se potea depune atatu esamene de statu, precum si severele esamene de doctoratu, si in limb'a boema.

Alegerea limbei pentru fiacare obiectu de esaminare se remana rezervata la voi'a studentiloru, respective a doctorandiloru.

3. Se se ia dispositiunile necessarie, ca la facultatea filosofica si juridica posibilitatea mentionata sub punct. 2 se fia data in tote privintiele, dela incepertulu anului scolasticu 1880/81. Relativu la facultatea de medicina se se lucre intracolo, ca primulu rigorosu pentru anulu de studiu 1880/81, alu douilea pentru anulu 1881/82, alu treilea pentru anulu 1882/83 se se pota depune si in limb'a boema. Executarea acestor propositiuni va fi conditionata la facultatea filosofica si juridica prin completarea professoriloru cu limb'a de propunere boema relativu la cateva puçine specialitatii, la facultatea de medicina inse, prin denumirea a unui numeru mai mare de representanti ai aceloru discipline, care formesa obiectulu rigoroselor singuratice.

Relativu la punctul 3 boemii ceru:

1. Ca intretinerea scoleloru mijlocie din Boemii si Moravii, ceea ce se face din mijlociile statului, pe viitoru se se impartiesca in proportiune drepta cu numerulu poporatiunei si cu forta de contributiune ale ambelor sementii, in interesul loru de cultura.

2. Ca scolele mijlocie boeme, infinitiate in regatulu Boemii din partea comunelor si intretinute cu sacrificie nesuportabile pentru viitoru, se fia luate in administratiunea statului in gradulu dupa cum va cere trebuintele si in proportiune cu numerulu institutelor de invietamentu germane, respective se li se dea subventiune indestulitoare, pe catu timpu va durá perioda de transitie si

3. Ca in marchionatulu Moraviei, unde relatiunile descrise se afla intr-o stare si mai nefavorabila, urgentulu ajutoriu se se mijlociesca fara intardiare in acea directiune, ca se se infinitiese pe spesele statului celu puçinu o scola reala completa, acarei limba de instructiune se fia cea boema, si ca analogu classelor paralele germane esistente, la scola slavica mijlocie din Mesericiulu-romanu, se se infinitiese unde cere trebuinta, classe paralele slavice la scolele mijlocie germane de statu.

Relativu la punctul 4 memorandulu boemiloru constata prin date statistice justitia pretensiunei loru de a se infinita institute de cultura pentru professionisti, in care limb'a de propunere se fia cea boema.

Acestea puncte sunt in resumatu coprinsulu memorandului boemu, pe care ilu recomandam nu numai deosebitei atentiuni a naturomi romane, dar si spre a fi studiatu cu tota seriositatea si maturitatea possibila, pentru ca elu nu preste multu va ajunge a fi nu numai obiectulu desbatelerilor parlamentarie din Vien'a, dar acceptanduse ele voru forma un'a din fundamentalele pietri anghiuare ale reorganisatiunei interne a monarchiei dualistice. Se fumu desteki si se veghamu!

Nihilistii din Russi'a.

Éta tecstulu unei proclamatiuni publicate de comitetulu revolutionariu in diu'a chiaru a intorcerei tiarului la Petersburg, pe care tecstu ilu gasim in diariului vienesu le Danube:

Petersburg, 22 Novembre 1879.

Dela comitelulu executivu.

La 19 ale lunei acestia, pe linia Moscova si Kursi, prin ordinulu comitetului executivu, s'a atentat la vieti a lui Alesandru II, prin midilocul unei mine. Atentatul n'a isbutit.

Nu potem face cunoscute pentru acum causele cari l'au facut se nu isbutesta. Suntemu convinsi ca agentii nostri si partit'a nostra nu se voru descuragi de aceasta neisbutire, deru ca din contra se voru folosi de experienta facuta, de lectiunea de prudentia ce li se da, si in acelasi timpu voru dobandi o convictiune mai ardetă a propriei loru poteri si a possibilitatii succesului finalu.

Facendu apelu la toti Russii onesti, cari aprecia libertatea, pentru cari vointia nationale si interesele nationale sunt sacrate, le aretam din nou pe Alesandru alu II-lea ca personificarea despotismului celui mai de despreciuitu si a totu ce e lasiu si sanguinariu. Domnia lui Alesandru alu

II-lea, dela incepertu pana la fine, este o minciuna, in care faimos'a emancipare a servilor s'a terminat cu circulara lui Makoff. Dela incepertu pana la fine elu s'a ocupat cu totu sufletul de intarirea classelor ostile poporului si de distrugerea a totu ce da vietia poporului.

Niciodata vointia poporului n'a fostu Asia de ignominosu dispreciuita si calcata in picioare.

Domnia actuale a aparatu prin tote midiulocile pe acei cari jefuesc si opima poporulu, si in acelasi timpu a exterminat sistematic pe toti acei cari sunt onesti si devotati naturomi. Nu e satu care se nu fi datu martirii sei; au fostu deportati pentru ca au aparatu interesele comunale si au protestat in contra administratiunii. Clasele intelectuale au avut cu mili; se tarescu in siruri nesfarsite pana la ocnele Siberiei, si aceasta numai pentru ca au servit cauza poporului in cauza libertatii si pentru a fi pretinsu unu nivelu mai inalt de civilisare.

Oper'a de exterminare a oricarui elementu independentu s'a simplificat in fine. Alesandru alu II-lea este usurpatorulu dreptului naturomi, principalul sustinutorul al reactiunii si primulu autorul al assassinatelor judiciare. Cinci-spre-dieci executiuni apesa asupra consciintiei sale. Sute de nemorociti striga resbunare. Merita mormanta pentru atata sange ce a versat, pentru tote torturile ce a facut pe altii se sufera. Merita mormanta, devenit singurul demn de aceasta pedepsa.

Scopulu nostru este bun'a stare a naturomi. Dorintia nostra e de a emancipa poporulu si de a'lu face domnul pe destinele sale. Dece Alesandru II voiesce se necunosca catu de grozava e nemorocirea ce o iupune Russie, catu de nedrepta si criminale e opresiunea ce'i face, si deca renuntia la autoritatea sa pentru a o da unei adunari libera alese prin sufragiulu universal si primindu instructiuni dela alegatorii ei, numai atunci vomu lasa pe Alesandru alu II-lea in pace, si i vomu ierta tote nedreptatile sale.

Pana atunci, o lupta, o lupta neinpacata atatu pe catu va remanea in noi o picatura de sange si pana candu asupra ruinelor despotismului va falfai standardul libertatii nationale si pana candu vointia nationale va deveni legea Russiei.

Facem apelu la toti cetatenii Russi, ca se ne sustina in aceasta lupta. Nu e lucru usitoru a suporta tota greutatea fortelor gubernului. Puçinul succesi alu atentatului dela 19 Novembre este un exemplu de dificultatile ce intempina fia-care episodul alu luptei, chiaru acele care relativu sunt mai puçinu importante.

Avem trebuita de prijinetu tuturor pentru a resturna despotismulu si a reda poporului drepturile si autoritatea sa. Cerem dela poporulu rusesc acestu sprijinu si ilu asteptam dela elu.

(„Binele publicu.“)

Circulariulu episcopal dela Aradu,

al caru coprinsu ilu atinseram pe scurtu in Nr. precedentu, ilu reproducem aci, conformu promisiunii date, din cuventu in cuventu.

Nr. 2537.

Prea onoratilor protopresbiteri, onorat. preoti si invetitori din diecesa Aradului.

Ni a venit la cunoscinta, ca unele comune de a le noastre, si respective credintosii nostri de prin ele, la casuri de segregari, si de comassari, dupa ce si-capeta competitiele loru de pamant, mai facu unele invioieri cu dominile seu proprietarii acestor si in privintia altoru pamanturi dominale, mai vertosu Asia numitele remanente, pre cari pre langa orecare sume si conditiuni le rescumpera si le iau in folosinta, deobligandu-se unulu cate unulu seu si solidari, adeca unulu pentru toti si toti pentru unulu, a plati acele, in terminu de mai multi ani.

Pentru ca se fumu bine intielesi observavam: ca cunoscem multe comune de ale noastre, cari dupa segregarea pamanturilor loru, si dupace si-au primit competitiele loru, apoi au mai cumperat dela dominiu pe bani, felii de felii de pamanturi seu remasitie din pamanturi.

Astfelui de intreprinderi si tocmei aru si fostu bune si folositore, daca era cine se ingrijesca de sermanele comune, adeca: daca s'ar fi afisatu omeni, cari se ingrijesca de platirea regulata, de imprimirea detoriei luate facia de dominiu; dar durere, ca in multe locuri nu s'au afisatu atari omeni, er' poporului lipsit de sfatu si conducere, si-a negritu detoria, si Asia din tocmei' cea buna, si din planulu celu bunu, a esitu lucru catu se poate de reu.

Anume s'a intemplat apoi ca unii omeni dintre cei obligati la solvire, si cari au lucrato si au folo-

situ pamenturile cumpărate, fie din negrignită, său din caușa anilor rei, său din alte nenorociri ce ajung pre muritori, nesolvindu partea ce cadea asupra loru din pretiul pamenturilor, ratele anuale, anu dupa anu au remasă neimpacate, er' urmarea fu, că acei omeni devenire inprocessuati si esecutati, si fiindu că in timpurile noastre a scadiu forte valorea realitatilor: averile loru au fostu vendute mai pe nimica, er' dominiulu nepotendu-si primi pretensiunea sa deplinu, s'a intorsu cu ea la ceilalti omeni, cari si-au platit partea loru, că pe basa legaturii solidare, acesti a se plătesca si partea celoru insolventi, care mesura impusse si pre cei regulati platitori, la ruina.

Candu ajungu bietii omeni in asemene stare de strimtore, candu mai toti locitorii dintr-o comuna cu sute de familii, se vedu inprocessuati, si candu procesele se apropi de esecutiune, atunci incepu a pricpe că pamenturile loru nu se potu vinde cu vreun pretiu, că-ci candu se vendu măsorele dela atatea familii, nu este cine se le cumperi cu pretiu cuvenit; atunci intre aseminea imprejurari prorumpu in vaierari alergandu in tōte partile dupa ajutoriu!

In astfelui de casuri cu durere amu esperiatu, că plansorile loru mai demulte-ori au fostu audite de streini, adeca: de omeni, de domni, si chiaru de preoti streini, cari de comunu li imbie sprinținu pe cont'a celoru mai inari interese ale noastre, si chiaru pe cont'a credintei stramosiesci.

Dorerea nostra este cu atat mai mare, că-ci scimu că atat cu pote ajută unu preotu strainu, aru poté si preotulu nostru si sfatulu său indrepata ce o potu dā altii omenilor nostri, aru potea dā si ai nostri, si noi si pretendem dela ai nostri, că daca nu mai multu, celu puçinu atata cu potu altii, se pote ajută si ei poporului nostru.

Cunoscemu comune, si ni este chiaru rusine se spunemu, comune cu diregatori comunali de ai nostri, cu preoti ce au pretensiua de omeni culti; si totusi li s'a vendutu izlazulu comunei pentru sume bagatele, prin ce s'a luatu conditiunea cea mai de lipsa a viitorului comunei, astfelui că astazi nu potu tieni nici macaru unu vitiul fara invioarea proprietariului, si fara taxe impovaratore.

Sau vendutu in anii acesti a dela mai multe comune, izlazuri ce valorau căte 40—50 de mii floreni, cu a 6-a, a 7-a si a 10-a parte din pretiu, spre risulu si ocar'a lumii.

Ore unde erau atunci preotii si investiatorii acelora comune? Ore se nu aiba densii nici unu interesu de sortea comunei loru? Ore nici atata se nu fia sciutu ei, că si noi avemu fonduri, cari in casu de lipsa se potu pune la ajutorarea poporului? Ore pana la atata nepasare se fia decadiutu intelligentii immediati ai poporului, in catu nici se vina se intrebe, său se cera in scrisu sfatu in aseminea cause mari si inseminate?

Ne dore anima candu scriemu acestea; că-ci vedem cum isi supsapa preotimea nostra, si cu ea intelligintia din poporu, viitorulu seu si alu filioru sei! Ne dore, că-ci scimu, că saracindu poporulu decade biserică si scolă, si atunci nu va mai fi trebuinta de preoti si investiatori; ba mai multu, saracindu si decadiendu poporulu, nici din fiii sei nu se voru mai poté redică domini, dregatori, advocati, profesori, si altele; deci considerandu acestea, ne amu credintu detori a emite acestu circulariu, alu carui scopu este:

Se mai aducemu aminte si la acesta ocasiune preotimei si investiatorilor nostri de susu pana josu: că basa esistentiei noastre a tuturor este poporul nostru, si asia se sfatuumu pre toti din totu sufletulu nostru, pentru totu ce au mai scumpu, se ingrijescu cu mare interesu de sortea poporului, venindu-i intr'ajutoriu in asfeliu si in ori-ce alte casuri de lipsa, adeca: se invetie si se ajute poporulu in tōte necasurile lui, er' mai alesu la incheierea unor invioiele de natura celoru de susu; dar' apoi se-i ajute si la sustinerea conditiunilor luate asupra-si; er' in casuri in cari nu s'aru sci orienta, se consulte pe barbatii nostrii cei mai insemnati, anume pre acei advocati ai nostri, despre cari s'au convinsu că au anima si interesare de binele poporului: in fine se ne consulte chiaru si pre noi, cari sunteniu prea aplecati a ne consultă si cu altii, si a stă intr'ajutoriu creștinilor nostri in cause momentose, cari privesc bunastarea si fericirea loru; fiindu si detorinti a nostra a tuturor a indrepta poporulu, — ori unde ni se poté, — pe calea cea buna.

Dorindu că acea sfatuire se ajunga la cunoscinta tuturor pretilor si investiatorilor nostrii, poftim pre parintii protopresbiteri, se trimita fia-carui oficiu parochiale căte unu exemplariu din circulariu acesta, er' pre conducatorii oficielor

parochiale ii-indetorăru se comunică tenoreea aceluui exemplariu cu ceilalti preoti, si cu investiatorii din locu, spre scire si orientare pentru viitoru.

Dupa care mai dorindu că aceste investiatori parintesci se afte locu bine roditoru in animile voastre, cu binecuvantare archierescă amu remasă

Aradu in 24 Novembre 1879

alu vostru tuturor

de bine voitoriu:
Ioanu Metianu,
Episcopulu Aradului.

Corespondentie particularie ale „Observatorului.”

(Continuare si fine.)

— Biharia, Decembrie, 1879.

Ce se atinge de passivele remase dupa episcopulu Olteanu, nici nepotulu seu nu le nega, ci se incercă a le areta in sume mai mici, si a face pre publicu se credia, că prin acelea diecesă nu este daunata. Inca pre candu traiă Olteanu se facuse vorba despre passivele sale, si nici atunci nu s'a desmintit formalu, ci unu clientu alu seu se incercase numai a le excusat. Candu eră in agonia, alergasera unii advocati cu executori judecatoresci spre a asură nescari pretensiuni, eră dupa moarte episcopului insusi biografulu seu din Vasárnapi Ujság (föld' dominicei) memorandu edificariile, gradinile si binefacerile lui dice: „la tōte acesta adaugându-se nepasatorulu si puçinu crutatoriulu seu modu de viatia, a lasatu trebile episcopiei sale materialmente incurante, spre investitura, că si virtutea esagerata este erore*).

Mal tardi candu se stracura in publicu comptulu finale dintre mass'a episcopescă si intercalarulu urmatu, se vedu că afara de datorile passive ce avea se platește la privati, inca si fondulu instructu alu episcopiei pretinde sume forte mari. Cá se se cunoscă natura acestor pretensiuni, si că se vedia dlu R. că datele anonimul si sunt luate din ventu si de pre strade, éca posturile acelui comptu finale datu in Beiusu 28 Martiu 1878 si subserisu de comissiunea statutară din dñi: Alesandru Hoffmann secretariu ministeriale, Antoniu Fábián contabilu ministeriale, Carolu Nogáll procuratoru fundatiunilor, Teodor Kovári economu capitulariu si Ferdinand Mocsáry advocatul consangenilor. Copia acestui actu este autenticata de Ioanu Hirt vice-direc-torul officielor ministeriului de culte si instructiune publica, si cuprinde pre scurtu urmatorele: 1) Spre intregirea fondului instructu economicu si mai pretiosu, se ceru 5036 fl. 88 cr. 2) Sub titlulu de fondu primativu sunt a se restitui 10,000 fl. 3) Pentru imprumuturile luate in sarcin'a episcopiei, cu invioarea gubernului cu amortisatiune dupa planu, restantia neplatita 28,733 fl. 95 cr. 4) Pentru restaurarea tuturor edificiilor dominali, economice si patronate 35.258 fl. 58%, cr. 5) Din veniturile comune sunt a se solvi pe temeiul contractului la fondulu vedovelor restantia 2583 fl. 33 6) Sumele luate dela arendatori că garantia (cautiune), care nu s'a mai aflatu in cass'a dominala 6175 fl. 7) Din veniturile anului 1878 s'a solvitu pentru repausatul sub diverse titule 471 fl. 34 cr. 8) Din imprumutul de 100,000 facutu cu prea inalta permissiune, destinat pentru regularea urbariale, are se dea mass'a dupa compturi documentate 21,407 fl. 57 cr. 9) Despre sum'a de 5253 fl. 36 cr. asemnata din fondulu religiunii nu s'a datu comptari. Sub aceste 9 posturi se scriu in sarcin'a massei: 114,920 fl. 01%, cr.

Din contra se scriu in favoarea massei posturile: 10) Spesele semenaturilor de toamna si pretiul semeniei 1,829 fl. 37 cr. 11) Spre continuarea economiei primesce administratiunea intercalaria mai multi articoli in valoare de 8613 fl. 08. 12) Economul capitulariu a cumparat la licitatiune pentru episcopia unele obiecte in valoare de 650 fl. 13) Din obligatiunile urbariale de 253,990 fl. valoare nominale se vinu pre tempulu dela 1-a Novembre 1877 pana la 1-a Maiu 1878 interesese 6200 fl. 58 cr. din cari se cuvintu massei 998 fl. 97 cr. — Asia dara in favoarea massei se scrie sum'a totală 12,091 fl. 42. cr. care subtragindu-se din sum'a de mai susu de 114,920 fl. 01%, cr. mai remane in sarcin'a massei sum'a de 102,828 fl. 59%, cr.**)

Cu tōte că dlu Rezeiu se lauda, că ale sale date sunt mai positive decatul ale anonimului, in catu le scie si le cunoscă de acolo, că singuru eră de față la inventarea avertiei unchiului seu, i-se templă si dsale ce-va umanu, de nu cum-va a voită se mistifice intr'adinsu. Dsa adeca trece cu vedere, că episcopulu Olteanu a primut avertea antecessorulei seu 64.000 fl., ba dupa alta versiune 68,000 fl. in bani si naturalie, nu imprumutu, cum se dice in Observatoriu din gresiela, ci sub titlulu legalu pentru deteriorari si fondu instructu; totu asia tace că a incassat pretensiuni active de ale lui Szilágyi preste 20,000 fl. cari nu se vedu in memoratulu computu finale, si afirma, că a primitu 22,000 fl. „remanentia“ din imprumutul pentru regularea urbariale de 65,000 fl. Din Nr. 8 alu actului memoratu mai susu se vede ince, că din imprumutul urbariale de 100,000 mass'a lui Olteanu are se dea sama despre 21,407 fl. 57 cr. Aceasta suma i veni la societă dlu R. se o ia mai marisiora, că se scadia mai multu din sarcin'a totală a asia numitelor datorii publice, care le ia cu ce-va mai diosu 101,000 fl. in locu de 102,828 fl. 59%.

*) Mind ehez gondatlan és kevessé gazdálkodó életmod járván, püspöksége ügyeit anyagilag ziláltan hagyta hátra tanulságul, hogy az erény is hiba tulozva.

**) Tōte acestea cifre s'a scosu aci dupa copia a susu atinsa din originalulu ungurescu, care nu ar stri că se se publice si in limb'a originale, pentru că se nu mai potă vorbi nimeni de falsificari in casulu de față.

Dsa recunoscă abia 20,000 datorii private, a buna séma că afara de banii incassati din pretentiunile active selageane, si dise că comisiunea nu a considerat ameliorarile si zadirile efectuite. Acea comisiune va fi avutu ratimi fundate, pentru ce n'a considerat ameliorarile, intre altele nesimtuiti si aceea, că pentru deteriorari s'a luat una sumă considerabila dela antecessor. Cá se pote scadă mai tare asia datorii publice, mai amintesce că sumă luata dela Szilágyi in scopul meliorarilor ar fi computata intre passive, ce nu e de locu exactu, că-ci de atare suma nu este vorba in computulu finale. Parendu-i-se că i-a succesu a escamotă celu puçinu datorile către episcopia si a le reduce „la o sumă pote de abia 15,000—20,000 fl. continua cu emfase: „că e bine de insemnatu, nu sunt bani fundatiunali, ci se tienu de fundulu instructu alu episcopiei, prin urmare nu sunt in nici o legatura cu fundatiunile diecesane.“ Prin acesta vrea se dica că diecesă nu este daunata prin atari datorii. Pre langa ce din „pote“ nu este permis a conchide la realitate, din cele de mai susu este evidentu, că insusi bietul „pote“ are base atat de clatinata, in catu nu se eschide nici-decum indoel'a, si remane totu problematicu, la catu voru scadă cele 102,828 fl. 59%, cr., necomputandu aci datorile asia numite private, fiindu-că in fapta este forte greu a distinge intre datorile private si publice ale unui episcopu, carele dispunea de unu dominiu asia estinsu că, alu Beiusului. De altumintrenia spre a areta, că pretensiunile episcopiei sunt in strinsa legatura cu fundatiunile diecesane, nu este necessitate a recurre la nu sciu ce teorii canonice, candu e de ajunsu a memoră, că dupa dreptulu vigente, eparchia inca se numera intre ere dijii avertiei castigate din episcopatu, si asia este limpede, că deca dupa episcopu nu remanu decatul datorii, eparchia n'are ce asteptă. Cá se nu mergu mai departe reflectezu, că dupa moarte episcopului Vasiliu, pre langa celea ce a datu in viatia pentru scolele normale din Oradea si Beiusu si pentru fondulu vedovelor si orfanilor de preoti, au mai remasă pana la 50,000 fl. in cass'a diecesana, totu fondul statutarie. Dupa episcopulu Iosifu, realizandu-i-se testamentul intr'adeveru episcopescu, diecesă, respective institute ei voru capetă sume considerabili. Episcopulu Olteanu inse in viatia ocupatul cu edificari si instructiunea unor gradini, tōte intru propriu sa comoditate, n'a lasatu statutoriu decatul datorile publice memorate mai susu, care damnifica eparchia inca si prin aceea, că succesorul nu poate ajunge la intregirea necessaria a fondului instructu episcopescu, ci este necesitat a restaura cele de lipsa din veniturile sale curente, si asia nu poate se ajute la lipsile diecesane, precum l'ar trage anima. Intercalariul dupa moarte episcopului Olteanu ar fi trebuitu se capete din averta remasa sumele specificate in computulu finale, care sume dela intercalari aru fi fostu se trăca la episcopulu urmatoriu; dupace inse acesta nu s'a intemplat, asia se dete ocazie că lumea se credea, că episcopulu a luat asupra-si datorile publice ale lui Olteanu. Nu a luat propriamente datorii, ci nu au avutu de unde se-si ia competenția sa pentru fondulu instructu, si asia lucrul ese totu acolo, că acele sume se voru acoperi din veniturile curente ale episcopiei. (Din cōci de Muresiu pipa, din colo lulea).

In fine dlu R. observa, că dupa episcopulu Olteanu au remasă si active, „că potă voru acoperi pre deplinu passivele esistente.“ Nimene nu a negat, că voru fi remasă active, ince acele sunt atacate din mai multe parti, asia că nici dsa nu cutăza a sustine categoricu acoperirea passivelor prin active, ci se marginescă a se radisă pre „pote“. Altcum va curge inca multa apa pre Crisiuri, pana ce se va decide sorteia activelor pretinse. Ce se atinge de anima buna si nobile, despre care sciu nară atati saraci si lipsiti, pre carii i-a managaiatu si ajutatu, aceea nu s'a trasu la indoiescă, ci s'a recunoscă intr'altu locu, că episcopulu Olteanu pana a potutu a fostu induratori, dănicu cu ostentatiune, a intinsu ajutorie la veduve, investitorii, studenți si alti lipsiti; multe binefaceri de ale lui mai alesu date strănilor se inregistrau in foile din Oradea mare. Totu unadata s'a disu, că cei cari au fostu mai aproape de repausatul aru ave datorintă de a espune acele influențe fatale, cari iau frustrati si cele mai bune intențiuni, cari le va fi fostu avendu pentru prosperarea diecesei sale. Spre aceasta inse nu si-a luat ostenela dlu R., ci a cugetat, că prin investige nefundate si prin mistificării va potă seduce istoria. — Economisarea episcopului Olteanu s'ar areta si mai inspaimantă, deca la datorile cele multe s'ar mai adaoge si veniturile, care le-a avutu in cei patru ani ai domnirei sale la Oradea, ce credu că se va si face cu tempulu, că-ci in casulu celu mai de nimicu, in anii cei mai sterpi, acele venituri trebu regulat de la 60,000 fl. in susu; asia in 4 ani 240 de mii fl.

Din cele documentate pana aci potă se judece onoratulu publicu, unde este calumnia, denigrarea si detragerea, de care visă desnumitul Silviu Rezeiu, carela bagu sam'a a voită se judece pre altii dupre sine. —

Unul din trei anonimi.

Sciri diverse.

— (Invitare) la balulu juristilor ce se va aranjă in 10 Ianuariu st. n. 1880 in sal'a otelului „Imperatulu romanu“ in Sibiu in favoarea reuniei pentru ajutorarea ascultatorilor de dreptu, seraci.

Pretiul unui biletu de intrare 1 fl. 50 cr. (pentru familie anteiu 1 fl. 50 cr., urmatorele 1 fl.) O loge mare 6 fl., una mica 4 fl.

Biletul de intrare se potu capeta in 8—10 Ianuariu dela 9—12 ore a. m. si dela 3—6 ore d. m. in librari'a eredui lui Closius (strad'a Cisnadie nr. 13), er' in sér'a balului la cassa.

Oferte in favórea reuniiunei se primescu cu multianita, si se voru cuitá prin diarie.

Inceputulu la 8 óre.

Comitetulu arangiatoriu.

— (Invitare.) In conformitate cu dispositiunile statutelor §§. 5 si 9, se invita prin acésta toti P. T. membri activi ai „Reuniunei de cantari“ la adunarea generala ordinara, ce se va tinea Sambrata in 3 Ianuariu st. n. 1880 la 6 óre sér'a in sal'a Nr. 24 a Seminariului Andreianu, strad'a Macelariloru.

Obiectele de pertractare: 1) Raportulu comitetului despre activitatea sa si a Reuniunei romane de canari in decursulu anului 1878'9. 2) Preliminariulu de budgetu pro 1880. 3) Alegerea comitetului definitivu. 4) Eventuale propuneru.

Sibiu, in 26 Decembre 1879.

Comitetulu.

— (Sportu de ghiatia.) In sér'a de 3 Ianuariu Reuniunea de pathinatu din Sibiu va arangea o petrecere costumata. — La acésta petrecere numai celor costumati le este permisa intrarea pe ghiatia. Pentru că celor mai neavuti se nu li se rapésca oca-siunea de a potea participa la acésta petrecere, ei potu se intre si numai cu o decoratiune alésa dupa gustu, dar batatore la ochi. Decorarea si iluminarea terenului de ghiatia comitetulu o a incredintiatu unoru persóne probate, si din preparativele dejá intreprinse, petrecerea promite a fi de unu caracteru estraordinariu.

Pentru de a purta contu de dorintiele esprimate din partea a mai multoru membrii ai Reuniunei, mai tardiu se va arangea si o serbare de intrecere costumata, dupa o programa de figurii ficsata de cătra comitetulu Reuniunei. Insinuarile se primescu in fiacare di la cass'a Reuniunei.

— (Geru. De anulu nou.) Pe la Craciunulu Gregorianu frigulu celu cumplitu scadiuse la 6—7 graduri Reamur, dintrodată inse'sa iutitu érasi de dumineca incóce si au ajunsu la 12—18 de inghiatiu. Pe o iérna că acesta nu este nici-o placere pe la cetati a ambla felicitandu de anulu nou din casa in casa. Ce e dreptu, acesta este unu usu millenariu, multu mai vechiu si decàtu christianismulu si inca inpreunatu cu present si cu ospetari, care la Romanii antici cadea in asia numitele serbatori ale Saturnaliiloru, candu clientii ducea daruri la patroni, éra acestia isi ospetá pe sierbii loru. In secolulu nostru prosaicu, pre candu poesi'a vietiei au ajunsu a fi de risu, daca nu chiaru de compatimítu, in acestu secolu, candu façari'a jóca rola că pe timpul lui Tiberiu, Nerone, Caligula, datinele patriarchali dispara mereu, sau se marginescu numai in cercuri familiare restrinse. In cătu pentru felicitarile oficiale de anulu nou, acelea se cassédia chiaru din oficiu de cătra ministrii; se recomanda inse totu-odata, că in locu de a deschide căte 30—40 de usi in 1 Ianuariu, pe geru tare, se siéda acasa fiacare, dara in acelasiu timpu se faca o fapta a milei si indurarei christiane, numerandu la o cassa anumita, că taxa de scutire, o sumusiora care cătu pote, pentru cei in adeveru seraci si lipsiti, carii nu se potu miscá din angustele loru locuintie, de frigu si de golatate. Casse de acestea si liste se afia deschise pe la primarii si la prefecturi. Totu asemenea se recomanda si clasiei comerciantilor pe unde este usulu de a inparti in dio'a de anulu nou bani la sute de cersitori adunati din tóte suburbile si satele vecine, mai totu ómeni sanetosi si capabili de a lucrá, candu din contra persóne si familii cu totulu scapatate, de trei-ori nefericite, care nu potu alergá cersindu pe stradele cetatiloru, sunt date uitarei chiaru si in dile mari de serbatori, in cătu acelea nu potu dice nici macaru, că lacrimele ce vérsa, le cadu pe nesce coji de pâne uscata, candu n'au nici atata. Pre candu o parte din cersitorii de pe strade implu sér'a cărciumele, se inbeta si se batu, veduve, orfani, betrani odiniora decórea poporatiunei, isi alina fomea cu maliga rece, in dio'a de craciun si in dio'a de anulu nou. Pre candu unii defraudédia si dilapidédia sute de mii si milioane in strainetate, tavalindu-se in desfreul vietiei, altii tremura de frigu langa tetiuni de salci.

— (Butóie de paie.) In tempulu din urma aflaramu, că in Americ'a acelu imperiu alu minunilor si alu descopeririloru celor mai practice, s'au inventat caramidi si róte facute din paie. Acuma se scrie din San Francisco, că acolo au inceputu a se construi chiaru si butóie din migina de paie. Cá maine vomu ámblu si pe talpi de paie.

— (Logicu.) O juna parechie ce voiesce se se casatorésca se presentédia inaintea primariului din alu 17-lea arondissementu alu Parisului. Primariulu se

adresédia cătra mirésa cu indatinat'a intrebare, déca consimte, éra densa respunde cu unu energetic „Nu!“ „Dara, d-siéra,“ i dice primariulu, pentru ce ai astep-tatu pâna acum, pentru că se spui că nu voiesci se iai pe d. G. de barbatu?“ „Pentru că, respunde mi-rés'a, d-ta esti primulu, care m'au intrebatu despre acésta.“ Tablou.

— Atragemu atentiunea onor. nostru publicu cetoriu asupra inseratului pe care ilu publicamu in Nr. de astadi, alu d. J. H. Heller din Bern'a (Elvetia), refe-ritorul a aparate de musica ce se recomanda forte bine, că presente de craciun si anulu nou.

Locu deschisu.*)

Onorata Redactiune!

Observatoriul din 24 Novembre 1879 Nr. 94 sub titlu „Locu deschisu“ cuprinde o corespondentia din Orascia cu subscriptiunea: Comitetulu parochialu gr.-orient. din Orascia, despre scól'a si invetiatorii ei, intre care me numesce si pre mene. — Cá se descoperiu onoratul publicu cumca acea corespondentia a esitu fația de mene, dela unu omu cu anima dusmanósa, care este in stare, si déca ar ave potere in aru inghitii, vediendu că io sum ajutata si pusa in o stare fericita fara de a fi avutu lipsa sau se'i ceru ajutoriulu sau spriginiu lui, me vedu silita a dă urningore deslusire.

In fóia basericesca „Teleg. Romanu“ Nr. 91 din 1878 se vede că comitetulu paroch. din Orascia a publicat concursu numai pentru doi invetiatori, adeca pentru unu invetiatoru ordinariu cu 300 fl. si pentru unu adjunctu cu 120 fl. fara de a se sci, care se fia la baieti si care la fete. Vediendu io că pentru class'a fetelor nu s'a deschisu concursu, si sciendu că legea scolastica nu permite a se instruá fetele cu baietii la unu locu, mai multu la indemnul unui consociu alu corespondentului de sub „Locu deschisu“ amu concursu si io, inse totu numai la indemnul si sfatulu aceluiu, că adeca: dupa ce voi servii vre o luna doue, acela fiendu si conducatoriulu comitet. paroch, va mediuloci vre-o remuneratiune de celu puginu 50—60 fl., si era, că comitetulu paroch. va face dispusetiuni, că fetele se invetie pe langa cetire, scriere, calculare etc. si lucrulu de mana, pentru care mi se va plati ceva didactru. Dara ce se vedi? — Adunandu-se fetele si eu incepndu prelegerea cu ele, le lipsia manualele necesarie si alte requisite de scrisu, precunii libelle, pene, negrélia; eu trebueam se fiu forte ingrijata pentru progressul pe care aveamam se aratu la timpulu seu; apoi despre lucrulu de mana nici vorba. Vediendu eu acestea lacune si negrj'a, m'am disgustat cu atatu mai virtosu dupa-ce am aflatu, că de vreo renumeratiune inca nu pote fi vorba; ba inca unii din comitetu m'au si risu. Nu pocu se descriu disgustulu ce am simtitu din acelea momente. Cu tóte acestea am mai servit pâna la ferile Craciunului din a. 1878; atunci apol venindu'mi dela onorab. Comitetu granitierescu din Sibiu decretulu pentru denumirea mea la scól'a de Fete din Cugieru, de locu l'am presentata la dnulu presiedente alu Comitet. parochialu, care in locu de a'mi face vreo inputare — că celu de acuma, m'a felicitat in cuvinte placute si rostite că dela unu omu intieptu, care se bucura de fericirea altuia. — Asia primindu decretulu de atare, amu ocupatu postulu neturburata de nime; si totusi corespondintele — dice că am fugit. Se'i fia rusine de o calumnia că acesta. De unde eram se fugu? Au nu am eu acolo pe parentii mei? Au nu tata-meu a caruntitu si inbetranitul intre parentii scólei si au nu io amu crescutu acolo? Pentru că nu am voit u se le servescu pe promissiuni góle? — Io am esit u din cas'a parentiloru mei cu onore; mi-am luat adio dela patroni si amice, am facutu cunoscutu dlui presiedente cum am disu si mai susu, dar nu am fugit. Se arate corespondentele, unde si in care protocolu m'amu subscrisu că voi fi róba pe vorbe? Déca am fugit, pentru-ce corespondentele nu m'a opriu cu politi'a, seu se me fi adusu indereptu, ori se fi recursu in contra mea in tempu legalu, déca se afia asia procopsitu. — Dar pentru că voiesce a me patá in publicu, si pentru că 'mi iqvidiédia fericirea mea, nu se teme óre că si pruncii lui potu se ajunga odata in stare, că voindu se'si caute fericirea, se fia tractat de altii, precum sunt eu tractata de cătra densulu?

Nimicu mai multu!

Cugieru in 23/12 1879

Sofia Barsanu.

inventiatoresa.

Post'a redactiunei.

— Dev'a, 25 Dec. n. Vomu reflectá si la impertinentia din diariulu „Hunyad“, éra in lun'a viitóre vomu dă unu studiu despre comitatul Hunedórei, esitu din pén'a unui venerabile septuagenariu, care a petrecutu 18 ani in acelu comitat.

— B.-Pest'a, 23 Dec. De odata cu biografa regretatului episcopu Ioanu Lemeni se voru publicá si acte din faimosulu procesu alu profesorilor si clericilor din anii 1844—1845 si se va face lumina.

— Nasau du, fóra data. Puçina patientia si o intielegere prealabile, căci si asia trebue se preceda altele multu mai urgente.

— Clusiu, 20 Decem. Locuitorii din Campia Transilvaniei defaimati mereu in diariile din Clusiu? Da; inse cine este obligatu, in lini'a prima, se'i apere sau inca se'i escuse cu temeiuri logice, daca nu insasi

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respondere asupr'a sa. Red.

intelligentia superioare de origine din acele regiuni? Cine pote sci unde'i dore, daca nu spune nimeni?

— Petridu, 20 Dec. Primitu. Gratias.

— Iassi, 8/20 Dec. Mare multumita. Serbatorile gregoriane causara puçina intardiare. Cátu mai curendu.

— Aradu. Blasius. Orascia. Retégu. Beiusu. Oradea. Brasiovu. Responsuri epistolarie.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

30 Decembre in Sibiu:

Grâu, dupa cinalitati	1 hectolitru fl.	8.—9.—
Grâu, amestecat	"	6.80—7.60
Secara	"	5.10—5.50
Papusioiu	"	4.30—4.70
Ordu	"	4.40—4.80
Ovesu	"	2.90—3.30
Cartofi	"	1.30—1.50
Mazare	"	8.—8.50
Linte	"	10.5011.—
Fasole	"	8.—8.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	30.—32.—
Uutura (unsore topita)	50	28.—28.50
Carme de vita	"	—.40
Oua 10 de	"	—.40

Aparate de musica.

Acesta aparate canta 4—200 piese, cu séu fără expresiune, mandoline, dobe, campane, castagnete, voci cerești, jocu de harfe etc.

Dose cu musica

cantando 2 phana la 16 piese; mai departe necessare, portigare, case elvetiane, albumuri de fotografii, necessare de scrisu, scatula pentru manusi, apasatoru pentru scrisori, vase pentru flori, eva de cigarete, tabătire, mese de lucratu, sticle, sticle pentru bere, port-monauri, scaune etc., tóte cu musica. Tóte acestea in fasónele cele mai noi si de calitate superiora le recomanda

(111) 3 4

J. H. Heller, in Bern. Numai pentru comande directe se garantia originalitatea; ori care altele ce nu pôte semnatur'a mea, este fabricat strainu. Fabric'a se afia in cas'a propria.

Liste de preturi illustrate in revista Noamerică, fabricate musicele de la se tipărit ca premii, intere comparațori reprezentanți din Europa.

100 din bucatile cele mai frumoase in valoare de 20.000 franci sunt destinate celor care au achiziționat într-un an de la la mijlocul anilor 1870—1880.

Ap'a de gura anatherina falsificata agravia durerile gurei si ale dintiloru.

Domnului Dr. J. G. Popp,
c. r. dentistu alu curii din Vie'a, Stadt, Bognergasse Nr 2.

Stimate Domnule!

Ti-asu si scrisu mai demultu, dar' voiamu se asteptu efectulu escelentei d-tale ape de gura anatherina. Nici unu din falsificatele midilóce aplicate nu-mi-a facutu atata bine că veritabil'a d-tale apa de gura anatherina in contra labitelor mele gingii si dinti. Înainte de acesta am intrebuitu midilóce de tóte soiurile date de medici, fara nici unu rezultat, tóte acele ape de gura mi-au valuerat gingiele prin frotare dar' nu mi le au intaritui ci numai mi-au agravatul reulu. — Conformu propriei mele convingeri, ini punu tóta speranța in fabricatele d-tale. Alu d-tale stimulator.

(94) 3—3

Dr. With. Raschke m. p.
Preotu.

Depositele se afia: in Sibiin la d-nii C. Müller, farmacistu, F. A. Reissenberger, Piat'a mica, S. Stengel, Fried. Thallmayer, consercantu, W. F. Morscher, farmacistu diplom., A. Teutsch, farmacistu; in Orascia la d. C. Fuhrmann, farmacistu; in Brasiovu la d-ii E. Fabick, W. Jekelius, Ad. Kugler, Goos, Horung, farmacisti, Demeter Eremies, consercantu; in Mediasiu la d. dr. Fr. Folberth, farmacistu; in Sebesiu la d-nii J. C. Reinhardt, J. Ludwig Binder, farmaci; in Sighisiór'a la d-nii J. B. Misselbacher et fi, J. B. Teutsch, precun si in tóte farmacie, parfumerie, magazinele de galanterie si de materiale din Transilvan'a.

Pentru

Craciunu si Anulu nou

se recomanda marele si de nou assortatulu depositu de orológe alu lui

Johann Buschek

din Sibiu Strad'a Cisnadie Nr. 16, cu cele mai bune orológe de aur si argintu, lantiuri de aur si argintu probate prin oficiulu de punctare c. reg.

Orológe cilindre de argintu 10, 12, 14, 16 fl. Remontoire cilindre de argintu 15, 18, 20, 22, 24 fl.

Ancre de argintu 15, 16, 18, 20, 24 fl. Ancre remontoire de argintu 19, 20, 24, 30, 40 fl.

Orológe de auru pentru dame 18, 20, 22, 24, 30, 36, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire de auru pentru dame 40, 46, 50, 56, 60, 75, 80 fl., 120, 150 fl.

Ancre de auru pentru domni 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire ancre de auru pentru domni 40, 46, 50, 58, 60, 70, 80, 90, 120 fl.

Lantiuri de auru pentru domni si domne 24, 26, 28, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 fl.

Lantiuri de argintu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 fl. Lantiuri de t